

ВІДГУК
офіційного опонента
доктора економічних наук, доцента Бреус Світлани Василівни
на дисертацію Маринович Вікторії Володимирівни
«Конкурентний бенчмаркінг у забезпеченні економічної безпеки
приватних закладів вищої освіти»,
подану до захисту на здобуття наукового ступеня
кандидата економічних наук
за спеціальністю 21.04.02 – економічна безпека суб'єктів господарської
діяльності

Актуальність теми дослідження

Вища освіта є складником української системи освіти, яка нині проходить трансформаційний період становлення нової якості освіти, що полягає у її відповідності сучасним запитам з боку особистості та суспільства, потребам економіки, світовим тенденціям. Протягом останніх років реформ стрімко зменшується кількість приватних закладів вищої освіти, скорочується чисельність споживачів освітніх послуг в них, посилюється конкуренція між державними та приватними університетами. Враховуючи можливий високий рівень небезпек та загроз функціонуванню приватних закладів вищої освіти, який потребує постійного моніторингу та вчасного коригування потенційних відхилень від запланованих показників, наявність технологій, яка б оперативно вирішувала проблеми, є обов'язковою складовою забезпечення економічної безпеки приватних економічних агентів. Такою технологією у бізнесі є конкурентний бенчмаркінг. Не зважаючи на значну кількість наукових праць, присвячених проблематиці забезпечення економічної безпеки, у наукових колах ще не повною мірою сформовано і науково-обґрунтовано використання технологій конкурентного бенчмаркінгу в системі економічної безпеки закладів вищої освіти. Особливо гостро це питання постає для приватних закладів вищої освіти.

З огляду на вищезазначене, обрана Маринович В.В. тема дисертації є актуальною та має важливе теоретичне та практичне значення. Об'єктом дослідження в дисертації став процес забезпечення економічної безпеки приватних закладів вищої освіти в умовах інтенсифікації їх бізнес-процесів в умовах турбулентності на ринку освітніх послуг.

Зв'язок роботи з науковими програмами і темами

Актуальність дисертації підтверджується зв'язком дисертації з тематикою досліджень ВНЗ «Університет економіки та права «КРОК» за темами:

- «Забезпечення економічної безпеки держави та суб'єктів господарської діяльності в умовах євроінтеграції України» (номер державної реєстрації: 0114U006338), де авторкою проведено дослідження і розвинуто категоріальний апарат теорії забезпечення економічної безпеки приватних закладів вищої освіти: удосконалено визначення сутності конкурентного бенчмаркінгу приватних закладів вищої освіти; обґрунтовано теоретичні засади організаційно-управлінського механізму забезпечення економічної безпеки приватних університетів;

- «Геоекономічні пріоритети розвитку експортно-орієнтованого бізнесу України» (номер державної реєстрації: 0118U001385), у межах якої авторкою сформовано теоретико-методичні підходи щодо використання традиційних форм конкурентного бенчмаркінгу у закладах вищої освіти.

Ступінь обґрунтованості та достовірності положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації

Ознайомлення зі змістом дисертації, авторефератом, опублікованими авторкою науковими працями дає можливість відзначити, що наукові результати, висновки і рекомендації характеризуються науковою новизною, є обґрунтованими, достовірними та достатньо аргументованими. Наукові положення, відображені у дисертації, є дослідженими, про що свідчать зміст

роботи, низка опрацьованих дисертанткою робіт вітчизняних і зарубіжних науковців з питань безпекових механізмів, формування системи економічної безпеки та механізму її забезпечення, формування механізму забезпечення економічної безпеки вищої школи, а також значний обсяг проаналізованого фактичного матеріалу, нормативно-правових документів, статистичної інформації.

Авторка системно та комплексно вирішує поставлені завдання, аналізує та встановлює причинно-наслідкові зв'язки в забезпеченні економічної безпеки приватних закладів вищої освіти. Висновки та рекомендації, надані Маринович Вікторією Володимирівною, підтверджуються відповідними довідками про апробацію та впровадження.

Основним науковим результатом виконаної авторкою дисертації є теоретичне обґрунтування й формування науково-методичних підходів та розроблення науково-методичних і практичних рекомендацій щодо застосування менеджмент-технології конкурентного бенчмаркінгу з метою забезпечення економічної безпеки приватних закладів вищої освіти. Авторка обґрунтувала науково-методичні підходи та розробила вербальну модель забезпечення економічної безпеки приватних закладів вищої освіти, обґрунтувала висновки і науково-методичні й практичні рекомендації щодо застосування менеджмент-технології конкурентного бенчмаркінгу.

Обґрунтованість та достовірність наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у роботі, підтверджуються публікацією основних результатів дослідження у наукових фахових виданнях України та зарубіжних країн, їх апробацією на міжнародних та всеукраїнських науково-практичних конференціях.

Для проведення наукових досліджень авторка використовувала загальнонаукові та спеціальні методи наукового пізнання як абстрактно-логічний метод (п. 1.1, 1.2) – для узагальнення теоретичних зasad аналізу проблем використання конкурентного бенчмаркінгу у забезпеченні економічної безпеки приватних закладів вищої освіти; методи системного

аналізу, систематизації й узагальнення (п. 1.3) – для аналізу типології й методичної конструкції конкурентного бенчмаркінгу; метод синтезу (п. 1.1, 1.3, 3.1) – для поєднання отриманих під час аналізу частин у єдине ціле; метод індукції використано при формуванні загальних висновків щодо проведеного дослідження; методи опитування та експертних оцінок (п. 2.4, 3.2, 3.3) – для обґрунтування концептуальних зasad забезпечення економічної безпеки приватних університетів; табличний, графічний методи (п. 2.1, 2.2, 2.3) – для аналізу та оцінки якості надання освітніх послуг; методи аналізу ієархій, розрахунково-конструктивний та порівняння (п. 2.4) – для обґрунтування конкурентоспроможності освітніх послуг та конкурентних стратегій розвитку приватних університетів; методи статистичної обробки результатів дослідження – для виявлення та встановлення причинно-наслідкових зв'язків (п. 2.1, 2.3, 2.4).

Наукова новизна результатів дисертації

Основні висновки та результати дисертації демонструють особистий внесок авторки у вирішення наукового завдання, який полягає у поглибленні науково-методичних положень та розробленні практичних рекомендацій щодо забезпечення економічної безпеки приватних закладів вищої освіти. Зокрема, наукову новизну становлять такі положення дисертації:

1) уперше розроблено концептуальну модель забезпечення економічної безпеки приватних університетів на засадах конкурентного бенчмаркінгу, яка полягає в отриманні помножувального ефекту змінення економічної безпеки на підставі більш повного врахування інтересів споживачів освітніх послуг та застосуванні ознак та принципів таксономічного опису об'єктів, що порівнюються (розділ 1, п. 1.1. дисертації);

2) уперше уведено у науковий обіг поняття «конкурентно-бенчмаркінгова партнеризація закладів вищої освіти» як підхід до спільногокористування інформацією університетами задля зменшення витрат на розробку освітніх послуг, створення позитивної репутації новій освітній

послuzі через мережу університетів (розділ 3, п. 3.3. дисертації);

3) удосконалено зміст поняття «конкурентного бенчмаркінгу приватних закладів вищої освіти», яке застосовується до приватних економічних агентів та містить складову управлінської технології, яка реалізується у використанні потенціалу закладу вищої освіти, що сприяє отриманню прибутку та виробленню університетом управлінських рішень (розділ 1, п. 1.2 дисертації);

4) удосконалено теоретичні засади організаційно-управлінського механізму забезпечення економічної безпеки приватних закладів вищої освіти, які полягають у використанні технології конкурентного бенчмаркінгу через створення в університетах аналітичних відділів конкурентного бенчмаркінгу, основними функціями яких є збирання й аналіз інформації (розділ 2, п. 2.2 дисертації);

5) набув подальшого розвитку алгоритм процесу використання конкурентного бенчмаркінгу щодо забезпечення економічної безпеки приватних університетів через застосування новітніх форм конкурентного бенчмаркінгу, які ґрунтуються на критеріях взаємодії між економічними агентами, підвищення ефективності та зниження витрат на розроблення освітніх послуг (розділ 3, п. 3.2 дисертації);

6) набули подальшого розвитку наукові підходи до оцінювання впливу упровадження форм конкурентного бенчмаркінгу на формування безпекових стратегій університетів (розділ 2, п. 2.4 дисертації);

7) набули подальшого розвитку методи й способи підвищення конкурентоспроможності приватних університетів, які полягають в упровадженні практики здійснення конкурентного бенчмаркінгу на партнерських принципах та створенні конкурентно-бенчмаркінгової платформи обміну інформацією між університетами.

Теоретичне та практичне значення дисертації

Теоретичне значення дисертації полягає у поглибленні теоретико-методичних положень щодо забезпечення економічної безпеки приватних

закладів вищої освіти.

Практичне значення запропонованих у дисертації методичних узагальнень підтверджується їх використанням в діяльності закладів вищої освіти України, зокрема, використанням методологічних підходів до моделювання механізму забезпечення економічної безпеки у: ВНЗ «Університет економіки та права «КРОК» (довідка №56/1 від 8.04.2020), Державному університеті інфраструктури та технологій (довідка №01/11-207 від 25.02.2021), Національній академії управління (довідка від 26.01.2021), Університеті прикладних наук «АйЕмСі» в Австрії (довідка від 14.09.2020), Відкритому міжнародному університеті розвитку людини «Україна» Білоцерківський інститут економіки та управління (довідка № 1 від 25.01.2021). Результати дисертації також використано в навчальному процесі Університету економіки та права «КРОК» при викладанні дисциплін «Теорія організації та удосконалення організаційної структури»; Університету прикладних наук «АйЕмСі» (Кремс, Австрія) при викладанні дисциплін «Бізнес адміністрування» та «Теорія комунікаційних компетенцій».

Це свідчить про те, що наукові положення роботи доведено до рівня методичних розробок і практичних рекомендацій.

Повнота викладу основних результатів дисертації в опублікованих працях

Аналіз публікацій авторки дозволяє зробити висновок про розкриття сутності та змісту наукових положень дисертації як таких, що містять елементи наукової новизни. У дисертації здобувачкою використані лише ті результати, які були отримані нею особисто. Кількість публікацій є достатньою для висвітлення результатів дисертації на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук відповідно до існуючих вимог Міністерства освіти і науки України. Зокрема, результати дослідження викладено у 10 наукових працях, загальним обсягом 4,7 ум-друк. арк. (особисто автору належить 4,7 ум-друк. арк.), з яких: 6 статей, з яких 4 статті

– у наукових фахових виданнях, 2 статті – у виданнях іноземних держав, що входять до міжнародних науково метричних баз та 4 публікації тез доповідей у збірниках за матеріалами конференцій.

Зміст автореферату, його структура є ідентичним основним положенням, висновкам і рекомендаціям дисертації. Автореферат достатньою мірою висвітлює основні наукові і практичні положення дисертації і не містить інформації, яку б не було розглянуто у дисертації.

Оцінка ідентичності змісту автореферату та основних положень дисертації

Ознайомлення з дисертацією та авторефератом, які оформлено у відповідності до вимог, визначених Міністерством освіти і науки України, дає змогу зробити висновок щодо ідентичності змісту автореферату і дисертації. В авторефераті в стислій формі, змістовно та конкретно викладені основні наукові положення, результати, висновки та рекомендації дисертації.

Дискусійні положення та зауваження до роботи

Поряд із позитивною оцінкою дослідження, низка положень, висновків й рекомендацій, наведених у поданій до захисту дисертації, носять дискусійний та рекомендаційний характер, а саме:

1. У підрозділі 1.2 дисертації авторці доцільно було б провести аналіз динаміки зміни загроз у розрізі років, що надало б змогу більш грунтовно здійснити порівняння і розуміння загроз у сфері освіти в Україні і у світі.

2. На с. 61 дисертації авторкою проаналізовано сутність конкурентного бенчмаркінгу та сукупність його зовнішніх ознак та властивостей (табл. 1.6). Вважається за доцільне зазначити, що за поданої у табл. 1.6 структури, потребує більш детального переліку кількість форм конкурентного бенчмаркінгу, які використовуються.

3. Вважаємо, що було б доцільно сформувати завдання на стратегічному, тактичному та оперативному рівнях у контексті управління загрозами саме

приватних закладів вищої освіти (рис. 2.14).

4. У підрозділі 3.3 (с. 202-207) запропоновано основні кроки для забезпечення ефективного покращення роботи приватних закладів вищої освіти та викладено матеріал текстово, що ускладнює її сприйняття. Варто було б додати до текстового викладення матеріалу ще й графічний опис результатів дослідження.

Варто зазначити, що наведені зауваження та недоліки дисертації не знижують загальної позитивної оцінки виконаного дослідження Маринович В.В., а слугують предметом наукової дискусії.

Загальний висновок

Дисертація Маринович Вікторії Володимирівни на тему «Конкурентний бенчмаркінг у забезпеченні економічної безпеки приватних закладів вищої освіти» є самостійно виконаним, завершеним і цілісним науковим дослідженням, в якому вирішene актуальне завдання поглиблення теоретичних положень, формування науково-методичних підходів та розроблення науково-методичних і практичних рекомендацій щодо застосування менеджмент-технології конкурентного бенчмаркінгу з метою забезпечення економічної безпеки приватних закладів вищої освіти.

Зміст дисертації відповідає визначеній меті та поставленим завданням, які вирішенні у процесі дослідження. Основні положення дисертації, які виносяться на захист, містять елементи наукової новизни. Автореферат є оригінальним за змістом та відображає основні положення дисертації.

Автором проведено аналіз українських та зарубіжних наукових праць, нормативно-правової бази, виконані якісні дослідження та отримані науково-обґрунтовані результати.

Наукові результати, зміст, структура, обсяг і оформлення дисертації відповідають вимогам, що виносяться на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук, зокрема пп. 9, 11, 12, 13, 14 «Порядку присудження наукових ступенів», затвердженого постановою Кабінету

Міністрів України, № 567 від 24 липня 2013 року зі змінами та доповненнями), а її авторка – Маринович Вікторія Володимирівна заслуговує на присудження наукового ступеня кандидата економічних наук за спеціальністю 21.04.02 – економічна безпека суб’єктів господарської діяльності.

Офіційний опонент

доктор економічних наук, доцент,
професор кафедри менеджменту та
публічного адміністрування
Київського національного
університету технологій
та дизайну МОН України

С.В. Бреус